

UCHWAŁA

Dnia 30 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Grzegorz Misiurek

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie w postępowaniu upadłościowym wobec J. S.
w przedmiocie ustalenia planu spłaty wierzycieli upadłej,
na skutek zażalenia Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. Z. w W.
na postanowienie Sądu Rejonowego w W. z 26 kwietnia 2018 r., sygn. akt VIII GUp (...),
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 30 stycznia 2019 r.
zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w W.
postanowieniem z dnia 26 lipca 2018 r., sygn. akt XI Gz (...),

"Czy termin do wniesienia zażalenia na postanowienie o ustaleniu planu spłaty wierzycieli upadłego będącego osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej dla wierzyciela rozpoczyna bieg od dnia ogłoszenia na posiedzeniu jawnym w tym przedmiocie postanowienia, czy też od dnia doręczenia odpisu tego postanowienia zgodnie z art. 491¹⁴ ust. 2 zd. pierwsze p.u.?"

podjął uchwałę:

Termin do wniesienia zażalenia na postanowienie o ustaleniu planu spłaty wierzycieli upadłego (art. 491¹⁴ ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe, jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2344 ze zm.), wydane na posiedzeniu jawnym, biegnie od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 12 grudnia 2017 r., wydanym na rozprawie, Sąd Rejonowy w W., działający w ramach postępowania upadłościowego J. S., osoby nieprowadzącej działalności gospodarczej, powołując się na art. 491¹⁵ ust. 1 i 4 ustawy dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2344 - dalej: „Pr.upadł.”), ustalił plan spłaty wierzycieli.

W dniu 16 lutego 2018 r. jeden z wierzycieli - wspólnota mieszkaniowa przy ul. Z. w W. - złożył wniosek o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia, ale zarazem wniósł zażalenie na nie, zastrzegając, że uzupełni swoje twierdzenia i zarzuty po sporządzeniu przez Sąd uzasadnienia zaskarżonego postanowienia.

Postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2018 r. Sąd Rejonowy odrzucił wniosek o sporządzenie uzasadnienia postanowienia z dnia 12 grudnia 2017 r. i o doręczenie go z uzasadnieniem oraz odrzucił zażalenie. Stwierdził, że zaskarżone postanowienie zostało wydane na rozprawie (posiedzeniu jawnym), o której wierzyciel był zawiadomiony, zatem termin do żądania sporządzenia i doręczenia uzasadnienia zaskarżonego postanowienia upłynął z dniem 19 grudnia 2017 r., a postanowienie stało się prawomocne. Sąd Rejonowy podniósł również, że wprawdzie w dniu 19 lutego 2018 r. wierzycielowi doręczono odpis zaskarżonego postanowienia - bez uzasadnienia - jednak nastąpiło to wyłącznie „w celu informacyjnym”, na podstawie art. 491¹⁴ ust. 2 zdanie pierwsze Pr. upadł.

Postanowienie o odrzuceniu wniosku i zażalenia zaskarżył wierzyciel, zarzucając w zażaleniu, że do jego wydania doszło w wyniku naruszenia art. 491¹⁴ ust. 2 w związku z art. 491² ust. 1 Pr.upadł., spowodowanego jego niezastosowaniem jako przepisu szczególnego w stosunku do art. 224 ust. 4 Pr. upadł.

Przy rozpoznawaniu zażalenia Sąd Okręgowy w W. powziął poważne wątpliwości, które ujął w przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnieniu prawnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postępowanie w sprawach upadłości konsumenckiej jest jednym z upadłościowych postępowań odrębnych, toczącym się według przepisów ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2344 ze zm. - dalej „Pr. upadł.”), regulujących upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego, ze zmianami wynikającymi z art. 491¹-491²³, przy zastosowaniu dyrektywy przewidzianej w art. 491² ust. 1. Zaskarżanie orzeczeń wydawanych w tym postępowaniu podlega zatem unormowaniom ujętym w art. 222 i nast. Pr.upadł., z uwzględnieniem klauzuli dopełniającej zawartej w art. 229, wskazującej, że w sprawach nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy księgi pierwszej części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego.

Celem upadłości konsumenckiej jest umożliwienie oddłużenia osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej w drodze umorzenia - po spełnieniu określonych obowiązków - części ich długów. W sferze pozaprawnej chodzi o to, aby konsument mógł legalnie - przy zachowaniu przyjętych zasad - pozbyć się ciążącego na nim balastu zadłużenia i rozpocząć życie „na nowo”. O przebiegu upadłości i kształcie restrukturyzacji zadłużenia decyduje - ustalany przez sąd w formie postanowienia - plan spłaty wierzycieli (art. 491¹⁵ Pr.upadł.). Postanowienie to ma charakter konstytutywny, określa bowiem w nowy sposób - ze skutkiem dla wierzycieli - kształt oraz wysokość i terminy realizacji długów konsumenta, a także umarza niektóre z nich. Sąd wydaje postanowienie na posiedzeniu jawnym lub niejawnym, przy czym jeżeli zarządza odbycie posiedzenia jawnego, zobowiązany jest zawiadomić o nim wszystkich uczestników postępowania.

W prawie upadłościowym obowiązuje zasada, że jeżeli postanowienie, od którego przysługuje środek zaskarżenia - dopuszczalność zażalenia od postanowienia ustalającego plan spłaty wierzycieli nie budzi wątpliwości - zostało ogłoszone na posiedzeniu jawnym, osoby zawiadomione o tym posiedzeniu mogą w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia złożyć wnioski o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem. Wobec osób, które nie zostały zawiadomione przez sąd, np. dlatego, że nie były sądowi znane lub ich zawiadomienia poniechano z innych przyczyn, termin ten biegnie od dnia zamieszczenia lub obwieszczenia w Centralnym Rejestrze Restrukturyzacji

i Upadłości (por. art. 27 Pr.upadł. oraz art. 5 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne, Dz.U. z 2017 r., poz. 1508 ze zm.). W obu przypadkach termin do wniesienia środka zaskarżenia biegnie od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem (art. 224 ust. 4 Pr.upadł.). Jeżeli natomiast postanowienie zostało wydane na posiedzeniu niejawnym, podlega zamieszczeniu w Rejestrze lub obwieszeniu i wtedy - w obu wypadkach - tygodniowy termin do wniesienia zażalenia rozpoczyna bieg od dnia zamieszczenia w Rejestrze lub obwieszczenia. Przyjmuje się trafnie, że przedstawione unormowanie - idące tropem sugestii wyrażonych przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 14 października 2011 r., III CZP 47/11 (OSNC 2012, nr 4, poz. 43) - jednoznacznie reguluje bieg terminu do zaskarżenia orzeczeń wydawanych w postępowaniu upadłościowym.

Oczywiście, regulacja środków zaskarżenia nie ma w Prawie upadłościowym charakteru wyczerpującego, w związku z czym - zgodnie z tym, co już wskazano, powołując art. 491² ust. 1 - stosuje się w niezbędnym zakresie przepisy kodeksu postępowania cywilnego (np. art. 394²), nie uzasadnia to jednak tezy, że jakąś szczególną, wyjątkową funkcję w systemie zaskarzania spełnia art. 494¹⁴ ust. 2 Pr.upadł. Przeciwnie, wynikający z tego przepisu obowiązek doręczania z urzędu postanowienia o ustaleniu planu spłaty wierzycieli albo umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli jest podyktowany wyłącznie celem poinformowania wszystkich wierzycieli - niezależnie od tego, jak aktywny jest ich udział w postępowaniu upadłościowym i jakie przedsięwzięcia procesowe i prawnomaterialne planują - o ich zrestrukturyzowanych prawach, obowiązkach i powinnościach. Funkcje tego doręczenia są w pewnym zakresie komplementarne wobec funkcji, jakie spełnia Centralny Rejestr Restrukturyzacji i Upadłości i dokonywane w nim wpisy.

Podobną funkcję Sąd Najwyższy powiązał w swoim orzecznictwie z art. 753 § 2 k.p.c.; przyjął, że doręczenie dokonywane na podstawie tego przepisu ma także charakter informacyjny, chodzi bowiem o to, aby strony obowiązku alimentacyjnego wiedziały, niezależnie od tego, jakie kroki procesowe podjęły, o zobowiązaniach nałożonych przez sąd na obowiązanego w ramach zabezpieczenia. Tego doręczenia - podobnie jak doręczenia postanowienia o ustaleniu planu spłaty wierzycieli - nie można utożsamiać z doręczeniem dokonywanym na użytek

zaskarżenia, nie ma zatem podstaw do odstępowania od ogólnego sposobu liczenia terminu do wniesienia zażalenia od postanowienia o zabezpieczeniu wydanego na rozprawie (uchwała z dnia 6 kwietnia 2017 r., III CZP 115/16, OSNC 2017, nr 11, poz. 126; por. także uchwałę z dnia 14 października 2011 r., III CZP 47/11).

Oczywiście można się zgodzić z twierdzeniem, że unormowanie zawarte w art. 494¹⁴ ust. 2 Pr.upadł. jest dalekie od doskonałości, a nawet - co potwierdza niniejsza sprawa - może w pewnych okolicznościach wprowadzać swoisty zamęt procesowy, nie jest to jednak wystarczający argument do podważania zasad systemu zaskarżania orzeczeń, zarówno w ujęciu modelowym, ustanowionym w przepisach kodeksu postępowania cywilnego, jak i w ujęciu przepisów ogólnych dotyczących postępowania po ogłoszeniu upadłości (dział IV Prawa upadłościowego).

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.

jw